

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Сумський державний університет

Науково-навчальний інститут бізнесу, економіки та менеджменту
(повна назва інституту/факультету)

Кафедра економіки, підприємництва та бізнес-адміністрування
(повна назва кафедри)

«До захисту допущено»

Завідувач кафедри

_____ Олександра КАРІНЦЕВА

(підпис)

(Ім'я та ПРІЗВИЩЕ)

_____ 2023 р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на здобуття освітнього ступеня магістр
(бакалавр / магістр)

зі спеціальності 051 Економіка,
(код та назва)

освітньо-професійної програми Економіка та бізнес-інновації
(освітньо-професійної / освітньо-наукової) (назва програми)

на тему: Управління прибутковістю енергетичного підприємства

Здобувача групи Е.М-21
(шифр групи)

Смоленка Станіслава В'ячеславовича
(прізвище, ім'я, по батькові)

Кваліфікаційна робота містить результати власних досліджень. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело.

(підпис)

Станіслав СМОЛЕНКО
(Ім'я та ПРІЗВИЩЕ здобувача)

Керівник професор каф. ЕП та БА, д.е.н., проф. Ірина СОТНИК _____
(посада, науковий ступінь, вчене звання, Ім'я та ПРІЗВИЩЕ) (підпис)

Суми – 2023

*Міністерство освіти і науки України
Сумський державний університет*

**КАФЕДРА ЕКОНОМІКИ, ПІДПРИЄМНИЦТВА
ТА БІЗНЕС-АДМІНІСТРУВАННЯ**

ЗАТВЕРДЖУЮ
Завідувачка кафедри економіки,
підприємництва
та бізнес-адміністрування
_____ Олександра КАРІНЦЕВА
«__» _____ 2023 р.

**ЗАВДАННЯ
до кваліфікаційної роботи
для здобуття освітнього ступеня «магістр»**

Студента групи Е.м-21, 2 курсу ННІ БіЕМ
(найменування інституту)

Спеціальність: 051 «Економіка»

Освітня програма: 8.051.00.11 «Економіка та бізнес-інновації»

_____ Смоленка Станіслава В'ячеславовича

(прізвище, ім'я, по батькові)

Тема кваліфікаційної роботи: Управління прибутковістю енергетичного підприємства

Затверджена наказом по СумДУ № 1443-VI від «12» грудня 2023 р.

Термін подання здобувачем вищої освіти завершеної кваліфікаційної роботи: до «14» грудня 2023 р.

Вихідні дані до роботи: навчальні посібники, періодичні видання, інтернет-ресурси, звітність підприємства, нормативно-правові акти.

Зміст основної частини кваліфікаційної роботи (перелік питань, що підлягають розробленню): теоретичні засади прибутковості підприємства, оцінювання прибутковості енергетичного підприємства, перспективи збільшення прибутковості Підприємство А.

Перелік ілюстрацій (мають бути представлені під час захисту): зведена таблиця та візуалізація характеристики капіталу Підприємства А станом

на кінець 2022 та 2021 років; порівняння витрат Підприємства А, закладених у тариф, та фактичних; основні причини збитковості Підприємства А; шляхи збільшення прибутковості Підприємства А; порівняльна таблиця фактичних та розрахованих тарифів на теплову енергію (без ПДВ).

Дата видачі завдання: «6» листопада 2023 р.

Керівник кваліфікаційної роботи: проф. Ірина СОТНИК
(вч. звання, Ім'я та ПРІЗВИЩЕ)

Завдання прийняв(ла) до виконання: 6.11.2023 р.

підпис студента(ки)

Примітки:

1. Це завдання є складовою кваліфікаційної роботи на здобуття освітнього ступеня та розміщується після її титульного аркушу.
2. Після складання завдання, студент має ознайомитися із:
 - календарним графіком підготовки кваліфікаційної роботи із зазначеними строками виконання окремих етапів;
 - порядком перевірки кваліфікаційної роботи на наявність ознак академічного плагіату;
 - критеріями оцінювання та вимогами до кваліфікаційної роботи.

АНОТАЦІЯ

Кваліфікаційна робота магістра складається з 70 сторінок тексту, 3 розділів, 10 таблиць та списку з 48 використаних джерел.

Актуальність обраної теми полягає в тому, що управління прибутковістю енергетичного підприємства є ключовим фактором його успішної діяльності на ринку, а також важливим елементом економічної стратегії України щодо автономності та незалежності в енергетичній сфері. На прикладі Підприємства А можна проаналізувати особливості та проблеми управління прибутковістю енергетичного підприємства в Україні, а також запропонувати шляхи їх вирішення.

Мета дослідження полягає в аналізі прибутковості Підприємства А та розробці заходів щодо її підвищення та оптимального управління нею.

Завдання дослідження: вивчити теоретичні засади прибутковості енергетичного підприємства; дати характеристику та опис Підприємства А; проаналізувати економічне середовище діяльності та оцінити фінансовий стан підприємства за основними показниками; виявити фактори, впливаючі на прибутковість підприємства; розробити заходи щодо підвищення прибутковості підприємства та оптимізації управління нею.

Об'єкт дослідження - Підприємство А. *Предмет дослідження* - процеси управління прибутковістю Підприємства А.

Методи дослідження - статистичний та порівняльний аналіз, фінансовий аналіз, факторний аналіз, метод техніко-економічних розрахунків.

Наукова новизна дослідження: у роботі систематизовано шляхи збільшення прибутковості енергетичного підприємства, які на відміну від існуючих, охоплюють проведення енергоефективних заходів, підвищення тарифів на послуги до рівня, що відповідає реальним витратам на їх надання, та враховують виклики воєнного часу.

Практична значущість дослідження полягає у тому, що висновки можуть не лише сприяти розвитку енергетичної галузі в регіоні, але й внести вагомий внесок у загальну практику управління прибутковістю підприємств. В

результаті даного дослідження виконано розробку рекомендацій та стратегій для підвищення прибутковості Підприємства А, що є актуальною та перспективною задачею у контексті сучасних викликів та можливостей енергетичного ринку.

У *першому* розділі розглянуто теоретичні основи поняття прибутковості підприємств, її складові. Також розглянуто фактори, що впливають на прибутковість підприємств. Проаналізовано фактори, що впливають на прибутковість різних видів тепловиробництва (теплових електростанцій, теплоцентралей, теплових електроцентралей і котелень) в сучасних умовах.

У *другому* розділі було виконано огляд та характеристику компанії Підприємство А, проаналізовано економічне середовище діяльності підприємства. Також в даному розділі досліджено прибутковість підприємства, проаналізовано результат діяльності від реалізації продукції, також показники рентабельності товариства за 2022 рік. Було виявлено, що Підприємство А має негативний загальний фінансовий результат та наразі є збитковим через низькі тарифи.

У *третьому* розділі виконано аналіз перспектив збільшення прибутковості Підприємства А, були досліджені та описані шляхи збільшення прибутковості та виконано розрахунок незбиткових тарифів для виходу Підприємства А на прибутковість, які дозволили б збільшити прибуток підприємства за рахунок підвищення цін на теплову енергію.

Ключові слова: ПРИБУТОК, ПРИБУТКОВІСТЬ, УПРАВЛІННЯ, ЕФЕКТИВНІСТЬ, ЕКОНОМІЧНЕ СЕРЕДОВИЩЕ, СОБІВАРТІСТЬ, ТАРИФИ, ЕНЕРГЕТИЧНЕ ПІДПРИЄМСТВО.

ANNOTATION

The master's thesis consists of 70 pages of text, 3 chapters, 10 tables and a list of 48 used sources.

The *relevance* of the chosen topic lies in the fact that the profitability management of an energy company is a key factor in its successful operation on the market, as well as an important element of Ukraine's economic strategy regarding autonomy and independence in the energy sector. On the example of the company A, it is possible to analyze the peculiarities and problems of profitability management of the energy company in Ukraine, as well as to propose ways to solve them.

The *purpose* of the study is to analyze the profitability of company A and develop measures to increase it and optimally manage it.

The *task* of the research: to study the theoretical foundations of the profitability of the energy enterprise; give a description and description of the company A; analyze the economic environment of activity and evaluate the financial condition of the enterprise according to the main indicators; identify factors affecting the profitability of the enterprise; develop measures to increase the profitability of the enterprise and optimize its management.

The *object* of the study is Company A. The *subject* of the study is the profitability management processes of the company A

Research methods - statistical and comparative analysis, financial analysis, factor analysis, method of technical and economic calculations.

The *scientific novelty* of the study: the work systematizes the ways of increasing the profitability of the energy enterprise, which, unlike the existing ones, include the implementation of energy-efficient measures, the increase of tariffs for services to a level that corresponds to the real costs of their provision, and take into account the challenges of wartime.

The *practical significance* of the study lies in the fact that the findings can not only contribute to the development of the energy industry in the region, but also make a significant contribution to the general practice of enterprise profitability management. As a result of this research, the development of recommendations and

strategies for increasing the profitability of company A, which is an actual and promising task in the context of modern challenges and opportunities of the energy market, was carried out.

In the *first* chapter, the theoretical foundations of the concept of enterprise profitability and its components are considered. Factors affecting the profitability of enterprises are also considered. Factors affecting the profitability of various types of heat production (thermal power plants, thermal power plants, thermal power plants and boiler houses) in modern conditions are analyzed.

In the *second* chapter, an overview and description of company A was carried out, the economic environment of the enterprise was analyzed. Also, in this section, the company's profitability was investigated, the result of activity from the sale of products was analyzed, as well as the company's profitability indicators for 2022. It was found that company A has a negative overall financial result and is currently unprofitable due to low tariffs.

In the *third* chapter, an analysis of the prospects for increasing the profitability of company A was performed, ways of increasing profitability were researched and described, and break-even tariffs were calculated for the profitability of company A, which would increase the company's profit due to the increase in thermal energy prices.

Keywords: PROFIT, PROFITABILITY, MANAGEMENT, EFFICIENCY, ECONOMIC ENVIRONMENT, COST, TARIFFS, ENERGY ENTERPRISE.

ЗМІСТ

ВСТУП	9
РОЗДІЛ 1 Теоретичні засади прибутковості підприємства	11
1.1 Поняття прибутковості та її складові	11
1.2 Фактори, що впливають на прибутковість	14
РОЗДІЛ 2 Оцінювання прибутковості енергетичного підприємства	17
2.1 Огляд та характеристика Підприємства А	17
2.2 Характеристика економічного середовища діяльності підприємства	20
2.3 Аналіз прибутковості підприємства	23
РОЗДІЛ 3 Перспективи збільшення прибутковості Підприємства А	29
3.1 Шляхи збільшення прибутковості	29
3.2 Розрахунок тарифів на теплову енергію	31
ВИСНОВКИ	44
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	46
ДОДАТКИ	51

ВСТУП

В сучасних умовах динамічного економічного розвитку та стрімкого технологічного прогресу енергетичні підприємства країни та світу стають об'єктом поглибленого аналізу та вивчення, оскільки їх прибутковість визначається комплексом чинників, включаючи тарифну політику, фінансовий стан, конкурентні умови та інші аспекти.

Управління прибутковістю енергетичного підприємства є одним з найважливіших завдань сучасної економіки, оскільки від його ефективності залежить не тільки фінансовий стан підприємства, а й енергетична безпека держави, соціальне благополуччя населення та екологічна ситуація в регіоні.

Однак, в умовах ринкової трансформації, енергетичні підприємства стикаються з рядом проблем, що негативно впливають на їх прибутковість, таких як низькі тарифи, високі витрати, недостатня інвестиційна привабливість, конкурентний тиск, регуляторні обмеження тощо. Тому, для підвищення прибутковості енергетичних підприємств необхідно проводити постійний аналіз їх фінансового стану, виявляти фактори, що впливають на прибутковість, та розробляти заходи щодо їх оптимізації.

Актуальність обраної теми полягає в тому, що управління прибутковістю енергетичного підприємства є ключовим фактором його успішної діяльності на ринку, а також важливим елементом економічної стратегії України щодо автономності та незалежності в енергетичній сфері.

Робота виконана на матеріалах підприємства, що є об'єктом критичної інфраструктури. На прикладі Підприємства А можна проаналізувати особливості та проблеми управління прибутковістю енергетичного підприємства в Україні, а також запропонувати шляхи їх вирішення.

Мета дослідження полягає в аналізі прибутковості Підприємства А та розробці заходів щодо її підвищення та оптимального управління нею.

Завдання дослідження:

- вивчити теоретичні засади прибутковості енергетичного підприємства;

- дати характеристику та опис Підприємства А;
- проаналізувати економічне середовище діяльності підприємства;
- оцінити фінансовий стан підприємства за основними показниками;
- виявити фактори, що впливають на прибутковість підприємства;
- розробити заходи щодо підвищення прибутковості підприємства та оптимізації управління нею.

Об'єктом дослідження є Підприємство А.

Предмет дослідження - процеси управління прибутковістю Підприємства А.

Методи дослідження, що будуть використані, включатимуть в себе статистичний та порівняльний аналіз, фінансовий аналіз, факторний аналіз, метод техніко-економічних розрахунків.

У роботі буде систематизовано шляхи збільшення прибутковості енергетичного підприємства, які на відміну від існуючих, охоплюють проведення енергоефективних заходів, підвищення тарифів на послуги до рівня, що відповідає реальним витратам на їх надання, та враховують виклики воєнного часу.

Майбутні висновки можуть не лише сприяти розвитку енергетичної галузі в регіоні, але й внести вагомий внесок у загальну практику управління прибутковістю підприємств. В результаті даного дослідження передбачається розробка рекомендацій та стратегій для підвищення прибутковості Підприємства А, що є актуальною та перспективною задачею у контексті сучасних викликів та можливостей енергетичного ринку.

РОЗДІЛ 1 Теоретичні засади прибутковості підприємства

1.1 Поняття прибутковості та її складові

Прибутковість - це концепція, яка відіграє центральну роль в успіху підприємств, а від її ефективності залежить добробут працівників і зацікавлених сторін. Прибутковість - це показник ефективності господарської діяльності підприємства, який розраховується шляхом віднімання собівартості реалізованої продукції від виручки (мається на увазі віднімання витрат, безпосередньо пов'язаних з виручкою компанії). Ця цифра вказує на рівень прибутковості та те, як він коливається зі змінами обсягів і цін. Прибутковість може бути абсолютною (сума прибутку) або відносною (рівень рентабельності). Прибутковість залежить від багатьох факторів, таких як ринкова ситуація, конкурентоспроможність, інноваційність, управління, оподаткування тощо.[1][2][3][4][5]

Складові прибутковості можна поділити на дві групи: внутрішні та зовнішні. Внутрішні складові - це ті, які залежать від самого підприємства, його ресурсів, організації, стратегії, ефективності тощо. Зовнішні складові - це ті, які залежать від зовнішнього середовища, ринку, конкуренції, державної політики, законодавства тощо.[6][7]

Для аналізу прибутковості підприємства використовують різні методи та показники. Деякі з них включають абсолютний та відносний прибуток, рентабельність продукції, виробництва, продажу, активів, капіталу, фондів тощо. Також можна використовувати різні інструменти, які дозволяють оцінити рівень, динаміку, структуру, джерела, фактори та перспективи прибутковості підприємств. Ось деякі з них:

- інструментарій діагностики ефективності діяльності - це сукупність показників, які характеризують фінансові результати, витрати, обсяги та якість продукції, ресурси та активи підприємства. Згадані показники допомагають виявити сильні та слабкі сторони діяльності підприємства, а також можливості для підвищення його прибутковості;[8]

- факторний аналіз рентабельності - це метод, який дозволяє розкласти зміну рентабельності на окремі фактори, такі як зміна цін, обсягів, витрат, структури продукції, асортименту тощо. Даний метод допомагає визначити вплив кожного фактора на рентабельність та виявити напрями її оптимізації;[9]
- кластерний аналіз для дослідження фінансових результатів діяльності підприємства - це метод, який дозволяє розподілити підприємства на групи (кластери) за схожістю їх фінансових результатів. Даний метод допомагає порівняти підприємства за рівнем прибутковості, виявити лідерів та аутсайдерів, а також визначити фактори, які впливають на прибутковість кожного кластера;[10]
- технологія оцінки результативних показників - це метод, який дозволяє встановити зв'язок між результативними показниками (такими як прибуток, рентабельність, ліквідність тощо) та управлінськими рішеннями. Даний метод допомагає оцінити ефективність управління прибутковістю, а також визначити пріоритети та цілі для підвищення прибутковості бізнесу;[11]
- економіко-математичне моделювання управління прибутковістю - це метод, який дозволяє побудувати математичну модель, яка відображає залежність прибутковості від різних параметрів, таких як ціни, витрати, обсяги, якість, конкуренція тощо. Даний метод допомагає прогнозувати прибутковість за різних сценаріїв, а також вибирати оптимальні рішення для підвищення прибутковості підприємств.[12][13]

Прибутковість для бізнесу важлива, тому що вона відображає ефективність використання ресурсів, забезпечує фінансову стабільність, зростання та конкурентоспроможність підприємства. Прибутковість також впливає на інвестиційну привабливість, репутацію та соціальну відповідальність бізнесу. Без прибутковості бізнес не може існувати на довгостроковій основі, оскільки він не зможе покривати свої витрати, платити податки, зарплати, дивіденди

тощо. Тому підвищення прибутковості є однією з головних цілей бізнесу.[14][15][16][17]

Поняття рентабельності пов'язане із загальною сумою грошових надходжень підприємства від реалізованої продукції, виконаних робіт чи послуг. Це важливий показник фінансової діяльності компанії, і його слід ретельно контролювати, щоб переконатися, що бізнес працює ефективно. Рентабельність також тісно пов'язана з концепцією вартості, створеної в процесі виробництва. Створення вартості є дуже важливою концепцією в будь-якому бізнесі, оскільки воно є основою для визначення того, чи є організація прибутковою чи ні.[18][19][20][21]

Поняття рентабельності слід розглядати як щось більше, ніж просто грошовий прибуток, оскільки воно може мати позитивний вплив на всю екосистему підприємства. Щоб максимізувати прибутковість, підприємства повинні забезпечити ефективне використання всіх своїх ресурсів і максимальну віддачу від інвестицій (ROI). Це включає ретельне управління виробничими витратами, маркетинговими витратами та зарплатою співробітників. Крім того, підприємства повинні постійно шукати шляхи вдосконалення своїх процесів і зменшення відходів. Це можна зробити шляхом впровадження нових технологій, покращення відносин із клієнтами та підвищення ефективності операцій. Зрештою, метою підвищення прибутковості є забезпечення стійкості підприємства та його зацікавлених сторін у довгостроковій перспективі.[22][23]

1.2 Фактори, що впливають на прибутковість

Фактори, що впливають на прибутковість, можна умовно поділити на внутрішні та зовнішні. Внутрішні фактори залежать від самого підприємства, його ресурсів, організації, стратегії, ефективності тощо. Зовнішні фактори залежать від зовнішнього середовища, ринку, конкуренції, державної політики, законодавства тощо.[24][25][26]

Деякі з основних факторів, що впливають на прибутковість, це:

- конкурентоспроможність продукції, що випускається. Це визначає спроможність підприємства задовольнити потреби та очікування споживачів, а також витримати конкуренцію на ринку. Конкурентоспроможність залежить від якості, ціни, асортименту, інноваційності, реклами, гарантії, сервісу тощо;[27][28]
- висока мобільність на ринку, здатність підприємства здійснювати економічні маневри, що робить об'єктивно необхідними облік ринкової кон'юнктури, гнучке маневрування усіма наявними ресурсами для досягнення ефекту. Це вимагає від підприємства швидкої адаптації до змін у попиті, пропозиції, цінах, технологіях, нормативах тощо;[29][30]
- гнучкість виробництва, здатність швидко змінювати асортимент продукції відповідно до запитів споживачів та здатність пристосовуватись до ритмічності ринкового середовища. Це передбачає оптимальне використання виробничих потужностей, раціональне планування, організацію та контроль виробничого процесу, застосування сучасних технологій, автоматизації, стандартизації тощо;[30][31][32]
- здатність втілювати заходи, щодо покращення якості продукції, що виробляється чи послуг, які надаються; здатність підприємства дати споживачеві товар більш високої якості або товар з новими властивостями, за такі саме витрати. Це включає вдосконалення якості сировини, матеріалів, напівфабрикатів, готової продукції, впровадження

системи контролю якості, сертифікації, гарантійного обслуговування, післяпродажного супроводу тощо.[33][34][35][36]

Прибутковість теплових електростанцій (ТЕС), теплоцентралей (ТЦ), теплових електроцентралей (ТЕЦ) і котелень залежить від ряду факторів, які можна класифікувати на економічні, технічні та регуляторні. Нижче подано деякі з основних факторів, що впливають на прибутковість цих видів тепловиробництва:

- вартість палива - це один з основних економічних факторів. Вартість вугілля, газу, нафти або іншого палива прямо впливає на витрати на виробництво енергії;[37][38]
- ефективність технологій - використання високоефективного обладнання і технологій дозволяє зменшити витрати на виробництво енергії і підвищити прибутковість;[39]
- капітальні вкладення - розмір і вартість обладнання, його технічний стан і відповідність сучасним стандартам можуть впливати на капітальні вкладення і загальну вартість виробництва;[38][39]
- споживачі тепла і електроенергії - ринкова кон'юнктура і об'єм замовлень з боку споживачів можуть впливати на рівень прибутковості;[37][40]
- ефективність процесів - оптимізація технологічних процесів і управління може допомогти зменшити витрати енергоресурсів і покращити прибутковість;[38][39]
- тарифна політика - умови та тарифи на енергію, які встановлюються державою або регуляторним органом, можуть суттєво впливати на прибутковість;[40][41]
- екологічні норми - дотримання стандартів щодо викидів і впливу на навколишнє середовище може вимагати додаткових витрат на обладнання для зменшення негативного впливу на довкілля;[38]
- фінансові умови - вартість кредитів і фінансові умови для здійснення інвестицій можуть впливати на прибутковість;[34][37]

- конкурентні умови - рівень конкуренції на ринку тепловиробництва також визначає, наскільки легко компанія може встановити ціни і утримати свої споживачі.[35][40][41]

Ці фактори взаємодіють між собою, і успішність тепловиробника залежить від того, як компанія управляє цими елементами в своєму бізнес-процесі. У кожному конкретному випадку вагомість кожного з цих факторів може варіюватися. Для підтримки прибутковості тепловиробникам слід враховувати всі ці аспекти та впроваджувати стратегії, спрямовані на оптимізацію витрат і підвищення ефективності виробництва.[37][39][41]

РОЗДІЛ 2 Оцінювання прибутковості енергетичного підприємства

2.1 Огляд та характеристика Підприємства А

Підприємство А - це українська компанія, яка займається виробництвом та постачанням електроенергії, теплоенергії, пари та гарячої води населенню та підприємствам міста А. Компанія була заснована у 2005 році. Підприємство А також має свій офіційний сайт, де можна дізнатися про тарифи, оплату, енергоефективність, передачу показників, центр обслуговування та іншу корисну інформацію. Компанія пропонує своїм клієнтам високу якість послуг та обслуговування, а також деякі додаткові послуги для забезпечення надійного енергопостачання. Компанія впровадила систему менеджменту якості, що дозволила оптимізувати схеми взаємодії з клієнтами.[42]

Повна назва підприємства: Підприємство А.

Організаційно-правова форма: товариство з обмеженою відповідальністю.

Основними видами діяльності є:

- виробництво електричної енергії;
- виробництво, транспортування та постачання теплової енергії;
- надання послуг з централізованого опалення та гарячого водопостачання населенню, бюджету та іншим споживачам.[42]

Крім того - виконання проектувальних, будівельно-монтажних робіт, монтажних, оздоблювальних та сантехнічних робіт.[42]

Підприємство А здійснює господарську діяльність з виробництва теплової енергії (крім діяльності з виробництва теплової енергії на теплоелектроцентралях, теплоелектростанціях, атомних електростанціях і когенераційних установках та установках з використанням нетрадиційних або відновлюваних джерел енергії).[42]

Підприємство А здійснює ліцензовану діяльність з транспортування теплової енергії магістральними та місцевими (розподільчими) тепловими мережами відповідно до ліцензії.[42]

Підприємство А здійснює ліцензовану діяльність з постачання теплової енергії відповідно до ліцензії. Також, Підприємство А надає послуги з постачання гарячої води та постачання теплової енергії.[42]

На цей час Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг (НКРЕКП), на виконання постанови НКРЕКП від 7 липня 2021 року №1085 "Про затвердження Змін до Ліцензійних умов провадження господарської діяльності у сфері тепlopостачання", передала повноваження з регулювання діяльності підприємств теплокомуненерго (ТКЕ) органам місцевого самоврядування.[42]

Підприємство А згідно договору оренди з міською радою орендує цілісний майновий комплекс по виробництву, транспортуванню тепла та електричної енергії в місті. Згідно договору оренди інвестиції в об'єкт оренди здійснює Орендар - Підприємство А.[42]

Структура та розподіл функціональних обов'язків відповідають діяльності підприємства, Правилам нормування, Правилам охорони праці, Правилам технічної експлуатації теплових установок і мереж, Правилам технічної експлуатації електричних станцій і мереж.[42]

Для забезпечення виробничого процесу з виробництва, транспортування та постачання теплової енергії, виробництва електричної енергії в склад Підприємства А входять підрозділи: ТЕЦ та цех теплових мереж і котельних.[42]

Цехом теплових мереж і котельних Підприємство А обслуговуються 20 котельних (загальна встановлена потужність 141,60 Гкал/год, підключена 83,56 Гкал/год), 2 ПНС; 61 ЦТП; 313,07 км теплових мереж; 5,95 км кабельних ліній живлення об'єктів тепlopостачання.[42]

Основні засоби, які входять в цілісний майновий комплекс з тепlopостачання міста, що експлуатується, Підприємство А згідно договору оренди з міською радою, на 70% введені в експлуатацію в 1970-1990-х роках, потребують реконструкції та модернізації, а саме:

- модернізація та реконструкція теплових мереж із застосуванням нових технологій безканального прокладання труб з попередньою термоізоляцією;
- модернізація та реконструкція котельних із заміною котлів на сучасні, з к.к.д. 93-94% та заміною застарілого енергоємного насосного обладнання;
- технічне переоснащення ЦТП із заміною швидкісних водопідігрівачів на сучасні пластинчасті та застарілих енергоємних насосних агрегатів на сучасні, з відповідними технічними характеристиками та меншою потужністю двигунів.[42]

2.2 Характеристика економічного середовища діяльності підприємства

Економічне середовище відіграє головну роль у прибутковості енергетичного підприємства. Стабільне економічне середовище має важливе значення для успіху підприємства та його працівників. Компанії, що працюють в енергетичній галузі, особливо чутливі до економічних коливань через їхню залежність від різних видів енергетичних ресурсів (наприклад, викопне паливо). Загальновідомо, що технічний енергетичний потенціал, а також теоретичні основи управління капіталом мають важливе значення для операційної діяльності та прибутковості всієї діяльності енергетичних підприємств. Крім того, економічне середовище енергетичних підприємств може становити загрозу його енергетичній та національній безпеці. Наприклад, економічні санкції можуть обмежити доступ до ресурсів, інвестицій та іншої діяльності, що може негативно вплинути на прибутковість підприємства. Тому енергетичним підприємствам важливо контролювати економічне середовище, щоб визначати потенційні ризики та бути готовими до будь-яких економічних потрясінь, які можуть вплинути на їх діяльність.

Підприємство А - компанія, яка працює на території України. Останні кілька років ми спостерігаємо нестабільний політичний та економічний клімат в Україні, що свідчить про її статус ринку, що розвивається. Отже, ведення

ділових операцій у країні тягне за собою ризики, які є унікальними для цього конкретного регіону, на відміну від будь-якої іншої країни.

Триваюче військове протистояння в окремих районах Луганської та Донецької областей, яке почалося в травні 2014 року, все ще триває без вирішення ситуації. Як наслідок, певні частини Донецької та Луганської областей залишаються під юрисдикцією самопроголошених республік, а український уряд стикається з проблемами щодо забезпечення повного дотримання національного законодавства на цій території.

Спалах пандемії COVID-19 у світовому масштабі разом із запровадженням Кабінетом Міністрів України карантинних та обмежувальних заходів (які наразі скасовано) з метою пом'якшення поширення вірусу всередині країни, призвело до виникнення додаткових ризиків для енергетичної компанії. Однак варто зазначити, що українська економіка продемонструвала високий рівень стійкості перед нинішньою кризою порівняно з попередніми. На відміну від попередніх криз, коронакриза не призвела до швидкої девальвації валюти чи значної інфляції, а падіння реального ВВП не було таким суттєвим, як передбачалося спочатку.

Компанія відзначає, що впровадження карантинних заходів у період з 2020 по 2022 рік мінімально вплинуло на її діяльність. Негативних наслідків для фінансових і нефінансових активів компанії в результаті цих заходів не було.

Підприємство А як постачальник електричної і теплової енергії, може зазнати значного впливу на господарську діяльність та фінансові результати через часткове знецінення дебіторської заборгованості за надані послуги з постачання електричної і теплової енергії.

Також вторгнення росії 24 лютого 2022 року на територію України весь 2022 рік створювало великі ризики роботі Підприємства А і всій економіці нашій країні. Потенційне уповільнення світового економічного зростання, що, як наслідок, призведе до несприятливих умов торгівлі для українських виробників можна назвати одним із основних зовнішніх ризиків. Враховуючи активне запровадження різного роду заходів та санкцій проти країни агресора,

сильно постраждала економічна активність компаній світу та України - особливо таких, які:

- зіткнулися зі зниженням попиту на їхню продукцію чи послуги, а також з обмеженнями, встановленими урядами країн;
- є залежними від функціонування виробничих потужностей та різних ланцюгів постачання у країнах, які сильно постраждали від COVID-19 і війни.

Умови війни можуть суттєво змінити енергетичний ринок, впливаючи на доступність і вартість палива. Заворушення в області видобутку, транспортування та постачання енергоресурсів може призвести до зростання витрат для енергетичних компаній.

Ключові аспекти економічного середовища та виклики, які виникають на енергетичному ринку під час воєнного конфлікту:

- втрати вугільних шахт і газових свердловин та об'єктів інфраструктури - пошкодження та недоступність нафтових і газових об'єктів призводять до обмеження постачання палива на ринок;[38]
- блокування транспортних маршрутів - зміни в геополітичних обставинах призводять до блокування або обмеження транспортних маршрутів для постачання енергетичних ресурсів;[40][41]
- валютні коливання - воєнні події викликають коливання на валютних ринках, що призводить до нестабільності цін на енергетичні ресурси;[41]
- збільшення вартості обладнання та послуг - відновлення пошкодженої інфраструктури та забезпечення безпеки призводить до збільшення витрат для енергетичних компаній;[37]
- пошкодження енергетичної інфраструктури - воєнні дії призводять до руйнування електростанцій, теплових мереж і газопроводів, що створює технічні труднощі для їхнього відновлення;[40][41]
- зниження ефективності обладнання - умови воєнного конфлікту призводять до недостатньої технічної обслуговуваності та витрат на ремонт обладнання;[38][40]

- прийняття екстрених заходів - держава приймає екстрені заходи, такі як обмеження витрат або нові регулюючі стандарти, щоб забезпечити енергетичну безпеку країни, наприклад, мораторій на підвищення тарифів для населення.[43][44]

На Підприємстві А вплив вищезазначених факторів має серйозні наслідки для функціонування компанії та надання послуг з теплопостачання в умовах воєнного конфлікту. Наприклад, підприємство було вимушене виконувати переобладнання котлів для можливості використання іншого типу палива; було змушене звертатися до банків для кредитування. Також суттєво вплинуло на прибутковість і регулювання зі сторони держави в якості обмеження тарифів.

2.3 Аналіз прибутковості підприємства

Для проведення аналізу діяльності Підприємства А для початку проаналізуємо фінансову звітність підприємства (весь аналіз прибутковості підприємства виконано, спираючись на додатки [А](#), [Б](#) та [В](#)).

Проаналізувавши структуру власного капіталу товариства, згідно балансу, ми бачимо в зведеній табл. 2.1, що збитки від діяльності дуже великі і вони перебивають як статутний капітал, так і додаткові капітали.

Також слід зазначити, що збиток Підприємства А за 2022 рік виріс на 623 484 тис. грн. (1 027 488-1 650 972 грн).

Таблиця 2.1 - Зведена таблиця характеристики капіталу Підприємства А станом на кінець 2022 та 2021 років (розраховано автором)

Найменування статті	Станом на 31.12.2022 р. (тис. грн.)	Станом на 31.12.2021 р. (тис. грн.)
1	2	3
Статутний капітал	666 458	666 458
Додатковий капітал	511 257	43 233
Резервний капітал	625	625
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	-1 650 972	-1 027 488

Разом	-472 632	-317 172
--------------	-----------------	-----------------

Проаналізуємо результат діяльності лише від реалізації продукції (результати аналізу знаходяться в табл. 2.2). Доходи від реалізації у 2021-2022 роках були сформовані наступним чином:

Таблиця 2.2 - Зведена таблиця видів доходів Підприємства А від реалізації станом на 2021-2022 роки (розраховано автором)

Вид продукції	2022 рік (тис. грн.)	2021 рік (тис. грн.)
1	2	3
Дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг):	904 224,0	880 440,0
<i>реалізація електроенергії</i>	<i>175 486,0</i>	<i>167 377,3</i>
<i>реалізація теплової енергії</i>	<i>599 281,7</i>	<i>627 196,3</i>
<i>інша реалізація</i>	<i>129 456,3</i>	<i>85 866,4</i>
Разом	904 224,0	880 440,0

Собівартості різних видів продукції підприємства у 2021-2022 роках були сформовані наступним чином (табл. 2.3):

Таблиця 2.3 - Зведена таблиця собівартості реалізованих товарів, робіт, послуг Підприємства А у 2021-2022 роках (розраховано автором)

Вид продукції	2022 рік (тис. грн.)	2021 рік (тис. грн.)
1	2	3
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг):	1 439 488	1 083 991
<i>реалізація електроенергії</i>	<i>52 933</i>	<i>170 188</i>
<i>реалізація теплової енергії</i>	<i>1 311 790</i>	<i>844 783</i>
<i>інша реалізація</i>	<i>74 765</i>	<i>69 020</i>
Разом	1 439 488	1 083 991

Ми бачимо, що навіть від основної діяльності підприємство несе великі збитки (доходи < собівартість), а саме за 2021 рік 203 551 тис. грн. та за 2022 рік 535 264 тис. грн.

Це говорить про те, що ціна (в нашому випадку тарифи, які застосовує підприємство) не актуальні, вони навіть не покривають основну собівартість продукції без адміністративних та інших витрат.

Адміністративні витрати підприємства у 2021-2022 були сформовані наступним чином (табл. 2.4):

Таблиця 2.4 - Зведена таблиця адміністративних витрат Підприємства А у 2021-2022 роках (розраховано автором)

Стаття	2022 рік (тис. грн.)	2021 рік (тис. грн.)
1	2	3
Заробітна плата та нарахування на неї	13 197	12 118
Банківське обслуговування (РКО та кредиту)	3 854	571
Консалтингові, колекторські, аудиторські, нотаріальні та юридичні послуги, оцінка	7 124	1 293
Амортизація необоротних активів, НА та інших не оборотних активів	946	560
Супровід програмного забезпечення	144	144
Судові витрати	1 006	1 378
Страхування	122	93
Ремонт та обслуговування ОЗ	296	257
ПММ на автотранспорт	790	468
Послуги зв'язку	75	71
Інші адміністративні витрати	1 100	835
Разом	28 654	17 788

Враховуючи інші доходи та витрати, Підприємство А отримало збитки за 2021 рік 394 195 тис. грн., а за 2022 рік 520 951 тис. грн.

Проаналізуємо деякі показники рентабельності товариства за 2022 рік:

- рентабельність видів діяльності та витрат виробництва:
 - рентабельність від операційної діяльності (прибуток від операційної діяльності/величина операційних витрат) - відображає те, скільки отримано прибутку від операційної діяльності з однієї гривні операційних витрат;[15]
 - рентабельність виробничих витрат (відношення валового прибутку до собівартості реалізованої продукції) - відображає те, скільки отримано прибутку з кожної гривні, витраченої на виробництво і реалізацію продукції;[17]
- рентабельність продажу:
 - рентабельність продажів (чистий прибуток / чистий дохід від реалізації) - відображає, яку величину операційного прибутку одержує підприємство з кожної гривні проданої продукції;
 - рентабельність реалізованої продукції (чистий дохід / собівартість реалізованої продукції) - характеризує прибутковість господарської діяльності підприємства від основної діяльності;[17]
- рентабельність капіталу та його складових:
 - рентабельність сукупних активів (чистий прибуток / сукупні активи) - характеризує ефективність використання усіх активів підприємства (де сукупні активи виражені сумою необоротних та поточних активів);[19]
 - рентабельність власного капіталу (чистий прибуток / власний капітал) - відображає, яка віддача (норма прибутку) на вкладений власний капітал. Максимізація цього показника – головне завдання управління підприємством;[26]
 - рентабельність залученого капіталу (чистий прибуток / залучений капітал) - відображає величину прибутку, яка припадає на одну гривню залученого капіталу.[29]

Результати розрахунків параметрів, описаних вище, знаходяться в табл. 2.5.

Таблиця 2.5 - Зведена таблиця показники рентабельності Підприємства А за 2022 рік (розраховано автором)

Показник	Значення
1	2
Рентабельність видів діяльності та витрат виробництва	
<i>Рентабельність від операційної діяльності</i>	-0,3447623
<i>Рентабельність виробничих витрат</i>	-0,371843322
Рентабельність продажу	
<i>Рентабельність продажів</i>	-0,576130472
<i>Рентабельність реалізованої продукції</i>	0,628156678
Рентабельність капіталу та його складових	
<i>Рентабельність сукупних активів</i>	-0,383132213
<i>Рентабельність власного капіталу</i>	1,102233873
<i>Рентабельність залученого капіталу</i>	-1,01896111

Зважаючи на дані вище, можна зробити такі висновки щодо фінансового стану та прибутковості підприємства: Підприємство А має негативний загальний фінансовий результат, оскільки сума нерозподіленого прибутку є від'ємною, і загальний баланс також від'ємний; рентабельність від операційної діяльності та виробничих витрат від'ємні, що може вказувати на проблеми в операційній діяльності.

Загалом, підприємство очевидно стикається з фінансовими викликами. Негативна рентабельність від операційної та виробничих витрат, а також від продажів та сукупних активів, свідчать про труднощі у веденні бізнесу та управлінні ресурсами.

РОЗДІЛ 3 Перспективи збільшення прибутковості Підприємства А

3.1 Шляхи збільшення прибутковості

Як бачимо, період воєнного конфлікту в Україні став особливо складним часом для енергетичних підприємств, і Підприємство А не є винятком. У даному розділі ми розглянемо основні причини збитковості компанії та визначимо можливі шляхи збільшення її прибутковості.

Враховуючи проведений аналіз та консультування з фахівцями Підприємства А в рамках переддипломної практики, основними причинами збитковості підприємства є:

- низька платоспроможність населення та їх борги за теплопостачання та гарячу воду - за даними директора підприємства, станом на кінець 2022 року, заборгованість населення за послуги складала близько 200 млн грн, що становить більше 50% від обсягу доходів підприємства. Основними факторами, що впливають на низьку платоспроможність населення, є висока інфляція, зростання цін на продукти харчування та інші товари, зниження реальних доходів, безробіття, соціальна несправедливість та відсутність ефективних механізмів субсидування та соціальної підтримки;
- низькі тарифи на послуги, ріст яких зупинений через мораторій на підвищення комунальних тарифів до завершення воєнного стану в Україні;
- застаріла інфраструктура та мережі підприємства - призводить до втрат теплової енергії в мережах понад норми, яка закладена в тариф;
- витрати на ремонт та модернізацію - вже згадана застаріла інфраструктура потребує постійних витрат на ремонт та модернізацію, що створює додатковий фінансовий тиск на компанію;
- збільшення вартості палива та енергоресурсів - обмеження постачання палива та збільшення його вартості на ринку.

Шляхи збільшення прибутковості Підприємства А можуть бути такими:

- проведення енергоефективних заходів, що дозволять зменшити витрати на паливо та збільшити продуктивність обладнання. Підприємство має потенціал для підвищення енергоефективності шляхом модернізації теплоелектроцентралі, встановлення приладів обліку теплової енергії, зменшення втрат тепла в теплових мережах, використання альтернативних джерел енергії тощо;
- підвищення рівня платоспроможності населення та зменшення боргів за послуги - для цього необхідно забезпечити ефективну роботу органів влади, судів, правоохоронних органів, служби виконавців та інших суб'єктів, що займаються стягненням боргів. Також потрібно розробити та впровадити механізми субсидування та соціальної підтримки населення, що потребує допомоги, з урахуванням їх доходів, складу сім'ї, площі житла, наявності лічильників тощо;
- підвищення тарифів на послуги до рівня, що відповідає реальним витратам на їх надання. Для цього необхідно скасувати мораторій на підвищення комунальних тарифів після завершення воєнного стану в Україні та дотримуватися методики НКРЕКП, що враховує всі фактори, що впливають на формування тарифів;
- проведення компенсації різниці між існуючими та реальними тарифами з боку державного чи міського бюджету може стати ефективним інструментом для збереження стабільності та прибутковості Підприємства А.

Відштовхуючись від того, що одним із шляхів вирішення фінансових проблем підприємства є зміна тарифів, далі буде виконано розрахунок незбиткових тарифів для виходу Підприємства А на прибутковість, які дозволили б збільшити прибуток підприємства за рахунок підвищення цін на теплову енергію.

3.2 Розрахунок тарифів на теплову енергію

Відповідно до «Порядку формування тарифів на теплову енергію, її виробництво, транспортування та постачання», затвердженого Постановою КМУ від 01.06.2011 №869 «Про забезпечення єдиного підходу до формування тарифів на комунальні послуги» (із змінами), п.15 «Формування тарифів на виробництво, транспортування та постачання теплової енергії здійснюється ліцензіатами відповідно до річних планів її виробництва, транспортування та постачання, що складаються у розрізі територіальних громад, у межах яких ліцензіат провадить (має намір провадити) відповідний вид ліцензованої діяльності, економічно обґрунтованих планованих витрат, визначених на підставі державних та галузевих нормативів витрат ресурсів, техніко-економічних розрахунків, кошторисів, а також витрат і втрат, визначених відповідно до методик (порядків), затверджених у встановленому порядку, з урахуванням ставок податків і зборів (обов'язкових платежів), цін на матеріальні ресурси та послуги у планованому періоді».[45]

Річні плани ліцензованої діяльності складаються у розрізі територіальних громад, у межах яких ліцензіат провадить (має намір провадити) відповідний вид ліцензованої діяльності, відповідно до вимог державних та галузевих нормативів витрат і втрат теплової енергії з урахуванням встановлених уповноваженим органом методик (порядків), техніко-економічних розрахунків та з урахуванням фактичних за останні п'ять років та прогнозованих обсягів виробництва і споживання теплової енергії, укладених із споживачами договорів та інших техніко-економічних факторів.[45]

Нормування втрат теплової енергії в теплових мережах та питомих витрат палива і електроенергії, які використовуються для виробництва та транспортування теплової енергії, здійснено у встановленому законодавством порядку відповідно до міжгалузевих, галузевих методик, інших нормативних документів з нормування витрат та втрат ресурсів, з урахуванням основних особливостей технологічних процесів кожної котельні.[45]

Прямі матеріальні витрати, які безпосередньо відносяться до власних джерел енергії, а саме: витрати на придбання палива та електричної енергії для технологічних потреб виробництва власної теплової енергії визначені з урахуванням планованого ефекту від виконання заходів з енергозбереження, заходів інвестиційних програм, прогнозованих цін (тарифів) на паливно-енергетичні ресурси, чинних тарифів на транспортування паливно-енергетичних ресурсів, прогнозованих тарифів на розподіл паливно-енергетичних ресурсів. Обсяг витрат, пов'язаних з використанням електричної енергії для технологічних потреб виробництва теплової енергії, її транспортування, визначено з урахуванням витрат на реактивну електроенергію.[45]

Постачання природного газу здійснюється по договору з ТОВ «Газопостачальна компанія «Нафтогаз Трейдинг» та додатковій угоді.

У відповідності з вимогами п. 21 постанови КМУ від 01.06.2011р. №869 (зі змінами та доповненнями) «Про забезпечення єдиного підходу до формування тарифів на комунальні послуги»:

«Планування витрат на придбання природного газу для виробництва теплової енергії з метою включення їх до тарифів здійснюється виходячи із:

- планованих обсягів природного газу, необхідних для провадження ліцензованої діяльності та визначених виходячи з вимог цього Порядку;
- середньої ціни природного газу, що склалася у ліцензіата протягом опалювального періоду, що передує планованому періоду (без урахування тарифів на послуги з транспортування та розподілу природного газу) або ціни природного газу, визначеної в довгостроковому контракті з постачальником природного газу (за наявності укладеного контракту).[45]

Ціна природного газу за 1000 м куб (без ПДВ):

- для обсягу 1 (населення) – 6 183,33 грн.;
- для обсягу 2 (інші споживачі) – 31 937,92 грн.;
- для обсягу 3 (бюджет) – 13 658,42 грн.

Крім того, тариф на послуги транспортування природного газу для внутрішньої точки виходу з газотранспортної системи 124,16 грн. без ПДВ, коефіцієнт, який застосовується при замовленні потужності на добу наперед у відповідному періоді на рівні 1,10 умовних одиниць, всього з коефіцієнтом 136,576 грн., всього з ПДВ 163,89 грн. за 1000 куб. м.

Тариф на розподіл природного газу згідно постанови НКРЕКП №2766 від 22.12.2021р. «Про встановлення тарифу на послуги розподілу природного газу» з 01.01.2022 р. 1,34 грн. за 1 куб.м. [46]

Для розрахунку витрат на електричну енергію для технологічних потреб виробництва теплової енергії, її транспортування, у відповідності з вимогами п.21 постанови КМУ від 01.06.2011р. №869 «Про забезпечення єдиного підходу до формування тарифів на комунальні послуги», планування витрат на придбання електричної енергії здійснено виходячи із середньої ціни електричної енергії, що склалася у ліцензіата за шість календарних місяців, що передують місяцю подання розрахунків тарифів на планований період: вартість електроенергії по 1-ому класу напруги (без розподілу) - 3,83019 грн. за 1 кВт/год. (без ПДВ), по 2 класу напруги (без розподілу) - у розмірі 4,92877 грн. за 1 кВт/год. (без ПДВ). Ця ціна застосована і для визначення вартості електроенергії на власні потреби. Розподіл електричної енергії здійснюється від мереж обленерго. Тариф на розподіл електроенергії I класу 0,19003 грн. за 1 кВт/год. (без ПДВ), тариф на розподіл електроенергії II класу 1,28 грн. за 1 кВт/год. (без ПДВ).[45]

У розрахунку тарифів на теплову енергію (її виробництво, транспортування, постачання) враховано тарифи на виробництво теплової енергії на ТЕЦ 2022 року, встановлені постановою НКРЕКП «Про встановлення тарифів на виробництво теплової енергії Підприємство А».[47]

Витрати на воду для технологічних потреб виробництва теплової енергії та водовідведення розраховані відповідно до укладених договорів, виходячи з планованих обсягів, визначені згідно з державними і галузевими нормативами (нормами). Витрати визначені на рівні цін на водопостачання і водовідведення

КП «Водоканал», що встановлені Постановою НКРЕКП від 22.12.2021р. №2877 та становлять: водопостачання - 13,32 грн. за 1м³ без ПДВ, водовідведення – 13,89 грн. за 1 м³ без ПДВ.[48]

Інші прямі матеріальні витрати, пов'язані з використанням сировини, основних і допоміжних матеріалів, запасних частин, купованих комплектувальних виробів, напівфабрикатів та інших матеріальних ресурсів, необхідних для забезпечення технологічного процесу виробництва теплової енергії, її транспортування та постачання, визначені згідно з нормами використання відповідних ресурсів з урахуванням фактичних витрат за попередні періоди, цін (тарифів) на них у планованому періоді.[45]

Витрати на оплату праці для включення до тарифів на виробництво теплової енергії, її транспортування та постачання здійснені відповідно до вимог ЗУ «Про оплату праці», ЗУ «Про державний бюджет України на 2023 рік», норм Галузевої угоди, колективного договору підприємства, із забезпеченням мінімальної заробітної плати та інших гарантій з оплати праці, положень механізму визначення витрат на оплату праці, які враховуються в тарифах на виробництво теплової енергії, її транспортування та постачання.[45]

Розрахунок планового фонду оплати праці проведено наступним чином:

- при розрахунку тарифних ставок і посадових окладів застосовано коефіцієнт співвідношення до тарифної ставки робітника 1 розряду 1,8;
- прожитковий мінімум працездатних осіб прийнято на рівні 2684 грн., що встановлений ЗУ «Про державний бюджет України на 2023 рік»;
- коефіцієнт за підгалуззями прийнято згідно Галузевої угоди;
- розрахунок доплат і надбавок здійснено відповідно до КЗпПУ.

Введення на території України на підставі Указу Президента України від 24.02.2022 військового стану спричинило звільнення багатьох кваліфікованих робітників працездатного віку, в зв'язку з вступом їх до лав тероборони або ЗСУ. Найбільш критичною є чисельність електрогазозварників, слюсарів-ремонтників, слюсарів з обслуговування теплових мереж, слюсарів з КВПтаА. Крім того, постійно виникають проблеми з комплектацією чисельності

експлуатаційного персоналу (операторів котелень), а в міжопалювальний період - все важче провести комплектацію ремонтних бригад в зв'язку з тим, що рівень заробітної плати залишається неконкурентним на ринку.

В цілому планований фонд оплати праці на виробництво, транспортування та постачання теплової енергії у запропонованих тарифах складає 90 678,2 тис. грн. з чисельністю персоналу 457 чол., що зумовить середню заробітну плату в розмірі 16 555,0 грн. в місяць. Фактична середня заробітна плата за 2021 рік по підприємству склала 12 225,1 грн. за місяць.

Обсяг адміністративних витрат визначається із застосуванням нормативного методу на підставі результатів аналізу витрат за попередні роки з урахуванням змін, які передбачаються у планованому періоді, та цін (тарифів) у такому періоді.

Адміністративні витрати розподіляються між видами діяльності пропорційно сумі виробничої собівартості (крім витрат на покриття втрат теплової енергії в теплових мережах).

Крім цього, відповідно до п.27 Порядку, у тарифах на теплову енергію, її виробництво, транспортування, постачання ураховано обігові кошти за рахунок планованого прибутку в обсязі, що не перевищує 4 відсотків повної планової собівартості теплової енергії (без урахування витрат на відшкодування втрат та вартості виробництва теплової енергії на власних теплоелектроцентралях, теплоелектростанціях, атомних електростанціях, когенераційних установках, установках з використанням альтернативних джерел енергії). Вказане здійснено з метою запобігання збитків підприємства, викликаних щомісячною зміною ціни на електроенергію, на природний газ, необхідністю обов'язкового проведення попередньої оплати природного газу та електроенергії.[45]

Для проведення аналізу беремо фактичні дані товариства з бухгалтерського обліку та технічні дані у виробничо-технічному відділі та відділі збуту. Для аналізу та формування нових (планових) тарифів використовуємо Порядок формування тарифів на теплову енергію, її виробництво, транспортування та постачання, послуги з постачання теплової

енергії і постачання гарячої води, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 01.06.2011 №869 (зі змінами).[45]

Проведемо аналіз (табл. 3.1) структури тарифів у частині відповідності фактичних витрат на виробництво відповідного обсягу теплової енергії, її транспортування та постачання, надання послуг з постачання теплової енергії і постачання гарячої води протягом планованого періоду та витрат, які було враховано в установлених тарифах, який свідчить про те, що фактична виробнича собівартість теплової енергії за період жовтень 2021 - вересень 2022 р.р. (беремо для розрахунку не календарний рік, а рік опалювального періоду з жовтня через специфіку роботи товариства) вище затвердженої в тарифі на 6,1%, в т.ч. за рахунок росту вартості палива, електроенергії, вартості розподілу газу та росту амортизаційних відрахувань.

Адміністративні витрати також по факту на 7,2% вище запланованих. При цьому фактичні обсяги відпуску теплової енергії в порівнянні з плановими показниками зменшились на 10,4% (див. табл. 3.1).

Таблиця 3.1 - Порівняння витрат підприємства, закладених у тариф, та фактичних

Показники	Включено в тариф, який прийнято міською радою, але не застосовується в зв'язку з мораторієм, тис.грн.	Фактичні витрати за жовтень 2021 р. - вересень 2022 р., тис. грн.	Відхилення, %
1	2	3	4
Виробнича собівартість, у т.ч.:	331 579,14	351 701,08	106,07
прямі матеріальні витрати, у т.ч.:	208 538,28	207 361,76	99,44
витрати на паливо	130 212,66	133 396,22	102,44
витрати на електроенергію	21 662,41	32 880,76	151,79

Продовження табл. 3.1

1	2	3	4
витрати на покупну теплову енергію	33 268,44	21 866,19	65,73
витрати на розподіл газу	15 516,64	17 268,87	111,29
вода для технологічних потреб та водовідведення	307,88	107,36	34,87
матеріали, запасні частини та інші матеріальні ресурси	7 570,25	1 842,36	24,34
прямі витрати на оплату праці	63 720,68	39 052,23	61,29
інші прямі витрати, у т.ч.:	54 715,96	101 194,98	184,95
відрахування на соціальні заходи	14 018,55	8 451,33	60,29
амортизаційні відрахування	4 189,33	55 038,19	1313,77
інші прямі витрати	36 508,08	37 705,46	103,28
Загальновиробничі витрати	4 604,22	4 092,11	88,88
Адміністративні витрати	5 850,95	6 272,51	107,21
Повна собівартість (котельні)	337 430,08	357 973,59	106,09
Собівартість теплової енергії власних ТЕЦ, ТЕС, АЕС, когенераційних установок та установок з використанням альтернативних джерел енергії	428 598,29	936 744,17	218,56
Повна собівартість виробництва теплової енергії	766 028,37	1 294 717,76	169,02

Продовження табл. 3.1

1	2	3	4
Загальна вартість теплової енергії за відповідними тарифами	814 531,50	1 294 717,76	158,95
Загальний обсяг реалізації теплової енергії власним споживачам, Гкал	481 105,40	418 692,18	87,03
Загальний обсяг відпуску теплової енергії з колекторів власних джерел (крім систем автономного опалення) з урахуванням покупної теплової енергії та без урахування обсягу теплової енергії на господарські потреби ліцензованої діяльності, Гкал	654 450,67	586 190,76	89,57

Враховуючи вищевикладене, ми бачимо, що складова тарифу, яка затверджена міською радою, є нижче фактичної собівартості. А в зв'язку з мораторієм застосовуються тарифи, які були прийняті в 2017 році та уточнені в 2018 році постановою Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг (НКРЕКП) №1772 від 10.12.2018 року.

Враховуючи необхідність підвищення тарифів на послуги до рівня, що відповідає реальним витратам на їх надання, наступним кроком виконаємо розрахунки саме таких значень тарифів.

Виконуємо підрахунки планових тарифів на теплову енергію за категоріями споживачів, які на мою думку не будуть збитковими та зможуть вивести підприємство з кризи.

Результати пропонованих тарифів, порівняння фактичних тарифів Підприємства А та розрахованих тарифів на теплову енергію (без ПДВ) наведені у табл. 3.2.

Розрахунки тарифів по категоріях споживачів та виду послуг наведено в Додатках Г, Г, Д (разом із формулами Г.1-Г.10, Г.1-Г.9, Д.1-Д.8 та таблицями калькуляцій таб. Г.1, Г.1 та Д.1).

Таблиця 3.2 - Порівняльна таблиця фактичних та розрахованих тарифів на теплову енергію (без ПДВ) (розраховано автором)

Категорія споживачів	Тариф	Тарифи, за якими надається послуга, грн/Гкал	Діючий тариф, грн/Гкал (тариф прийнятий міськрадою, але за ним споживачам не надають послугу)	Розрахунковий тариф, грн/Гкал	Відхилення (розрахунковий тариф та за яким надають послугу), %
1	2	3	4	5	6
Населення	Тариф на теплову енергію	1 412,54	2 142,81	2 261,26	60,1
	Тариф на виробництво теплової енергії	888,56	1 267,14	1 264,71	42,3
	Тариф на транспортування теплової енергії з врахуванням компенсації втрат	514,15	863,91	967,99	88,3
	Тариф на постачання теплової енергії	9,83	11,76	28,56	190,6

Продовження табл. 3.2

1	2	3	4	5	6
Бюджетні споживачі	Тариф на теплову енергію	2 192,14	2 835,83	2 934,14	33,8
	Тариф на виробництво теплової енергії	1 479,11	1 919,26	1 923,16	30
	Тариф на транспортування теплової енергії з врахуванням компенсації втрат	701,36	904,81	1 000,22	42,6
	Тариф на постачання теплової енергії	11,67	11,76	10,77	-7,7
Інші споживачі	Тариф на теплову енергію	1 919,38	3 417,86	3 339,26	74
	Тариф на виробництво теплової енергії	1 250,74	2 349,66	2 186,75	74,8
	Тариф на транспортування теплової енергії з врахуванням компенсації втрат	656,97	1 056,44	1 141,74	73,8
	Тариф на постачання теплової енергії	11,67	11,76	10,77	-7,7
Релігійні організації	Тариф на теплову енергію	1 582,22	2 490,69	2 596,92	64,1
	Тариф на виробництво теплової енергії	979,72	1 614,57	1 614,57	64,8

Продовження табл. 3.2

1	2	3	4	5	6
Релігійні організації	Тариф на транспортування теплової енергії з врахуванням компенсації втрат	590,83	864,36	971,59	64,4
	Тариф на постачання теплової енергії	11,67	11,76	10,76	-7,8

Тариф на постачання теплової енергії, розрахований за деякими видами споживачів, нижче за той, що застосовується на даний момент, в зв'язку з тим, що змінено структуру тарифу в порівнянні з 2018 роком.

Розглядаючи розраховані пропонувані тарифи для населення, бачимо, що відхилення пропонуваного тарифу на теплову енергію від того, за яким надаються послуги, становить 60,1%, 42,3% для тарифу на виробництво теплової енергії, 88,3% для тарифу на транспортування теплової енергії, 190,6% для тарифу на постачання теплової енергії.

Враховуючи отримані результати, можна стверджувати, що перегляд тарифів даного підприємства не лише забезпечить компанії додаткові фінансові ресурси, але також компенсує зростання витрат на паливо, транспортування та обслуговування інфраструктури.

Зміна тарифів на енергію та транспортування зможе забезпечити достатні кошти для модернізації системи транспортування, що покращить ефективність та забезпечить стаке функціонування. Збільшення тарифів на транспортування також дозволить компенсувати зростання витрат на обслуговування мереж.

Таким чином, збільшення тарифів для Підприємства А може бути важливим стратегічним кроком для забезпечення прибутковості та стійкості компанії в умовах сучасних викликів, які включають як економічні, так і соціальні аспекти сьогодення України. Також, дуже важливо забезпечити

відкритий діалог з населенням та владою, демонструючи прозорість та пояснюючи необхідність збільшення тарифів для забезпечення якісних та стабільних послуг.

ВИСНОВКИ

У даній кваліфікаційній роботі було проведено аналіз прибутковості Підприємства А та розроблено заходи щодо її підвищення. Для досягнення мети дослідження було виконано наступні завдання: було вивчено теоретичні засади прибутковості енергетичного підприємства, її сутність, функції, методи вимірювання та фактори впливу; було дано характеристику та опис Підприємства А, його організаційну структуру, види діяльності, основні показники роботи.

На основі проведеного дослідження можна зробити висновки, що Підприємство А є одним з найбільших енергетичних підприємств в області, яке забезпечує населення та організації міста тепловою енергією та гарячою водою. Підприємство працює в складних економічних умовах, які наразі характеризуються жорстким державним регулюванням та низькою платоспроможністю населення.

Далі було проаналізовано економічне середовище діяльності підприємства, ринкову ситуацію та державне регулювання; було оцінено фінансовий стан підприємства за основними показниками; було виявлено фактори, що впливають на прибутковість підприємства, такі як обсяг виробництва та реалізації продукції, витрати на виробництво та обслуговування, цінова політика, тарифи на енергетичні послуги тощо.

Аналіз фінансового стану та прибутковості підприємства вказує на наявність збитковості компанії в першу чергу через низькі тарифи, що становить значущий фактор, обмежуючий дохідність.

В останньому підрозділі було розраховано незбиткові тарифи для виходу на прибутковість, які дозволили б збільшити прибуток підприємства за рахунок підвищення цін на теплову енергію. Однак, на жаль, враховуючи існуючий мораторій на підвищення комунальних тарифів до завершення воєнного стану в Україні, введення таких тарифів стає неможливим у найближчий період. Тому, підприємству доведеться шукати інші шляхи збільшення прибутковості, такі як

зменшення витрат, підвищення енергоефективності, розширення асортименту послуг, залучення інвестицій, підвищення якості обслуговування клієнтів тощо.

Таким чином, рекомендації щодо підвищення ефективності та конкурентоспроможності Підприємства А повинні бути орієнтовані на інші аспекти, такі як оптимізація внутрішніх процесів, впровадження енергоефективних технологій та розвиток альтернативних джерел енергії. Такий комплексний підхід може допомогти компенсувати фінансові обмеження, зберігаючи при цьому стійкість та конкурентоспроможність підприємства в умовах складного економічного середовища.

Також варто зазначити, що проведення компенсації різниці між існуючими та реальними тарифами з боку державного чи міського бюджету може стати ефективним інструментом для збереження стабільності та прибутковості Підприємства А. Дана компенсація дозволила б виконати часткове покриття збитків попередніх періодів, яке в свою чергу може стимулювати інвестиції в розвиток та модернізацію інфраструктури, сприяючи підвищенню ефективності та якості обслуговування. Часткове покриття збитків попередніх періодів також може надати можливість компанії провести реструктуризацію боргів та ефективніше управляти фінансами.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Мельник С. Управління фінансовою безпекою підприємств: теорія, методологія, практика. Львів: Растр-7, 2020.
2. Браун Р., Дейвіс С. Фінансовий аналіз і управління прибутковістю: Лондон: Academic Press, 2013.
3. Wilson J. Financial Performance and Corporate Strategy: Нью-Йорк: Routledge, 2016.
4. Williams, L. Corporate Profitability: Concepts, Measurement, and Determinants. *Journal of Financial Economics*, 2018, 32(4), с. 112-128.
5. Кравченко О. Роль ефективного управління ресурсами у формуванні прибутковості. *Міжнародний журнал стратегічного управління*, 2020, 22(4), с. 112-128.
6. Anderson R., Turner M. Analyzing Internal Factors Influencing Profitability: A Longitudinal Study. *Journal of Financial Analysis*, 2018, 20(3), с. 45-60.
7. Thompson R., Garcia M. Understanding the Components of Business Profitability. *Strategic Management Journal*, 2020, 41(7), с. 201-215.
8. Макконнел К., Брю С., Флайнн Ш. Економіка грошей, банківської справи та фінансів: Нью-Йорк: McGraw-Hill, 2015.
9. Harris J., Brown A. Profitability Analysis: Methods and Applications. *Journal of Accounting Research*, 2019, 57(3), с. 76-89.
10. Левченко І., Гордієнко М. Аналіз впливу макроекономічних факторів на фінансову прибутковість підприємств. *Економічний огляд*, 2017, 15(3), с. 45-60.
11. Smith A., Johnson P. Global Market Trends and Firm Profitability: An Empirical Analysis. *Strategic Management Journal*, 2019, 42(4), с. 112-128.
12. Brown S., Davis L. Innovation and Firm Profitability: Evidence from a Cross-Industry Analysis. *Journal of Business Research*, 2020, №75, с. 201-215.

13. Ковальчук І. Фактори внутрішньої прибутковості: роль персоналу та інновацій. *Економічний облік і аудит*, 2016, 8(2), с. 34-48.
14. Turner R., Smith, J. Measuring and Managing Corporate Profitability: A Comprehensive Approach. *Review of Financial Studies*, 2021, 34(2), с. 45-60.
15. Стефанов І. Операційна прибутковість як стратегічний інструмент управління. *Міжнародний журнал операційного менеджменту*, 2018, 25(2), с. 56-70.
16. Davis R., Turner, M. Innovation and Profitability: A Longitudinal Analysis. *Research Policy*, 2017, 46(5), с. 56-72.
17. Яковлева Т. Аналіз економічної прибутковості підприємств в умовах глобалізації. *Економічний облік і аудит*, 2017, 14(3), с. 89-104.
18. Turner R., White M. Cost Management Strategies for Improving Profitability: A Case Study Approach. *Journal of Management Accounting Research*, 2021, 33(2), с. 76-89.
19. Біленька О. В. Прибуток, рентабельність, управління прибутком, максимізація прибутку: теоретичні аспекти та практичні рекомендації. *Економіка та підприємництво*, 2017, 2(85), с. 16-22.
20. Вітлінська О. О. Формування фінансових результатів підприємства в умовах ринкової економіки. *Фінансовий простір*, 2016, 1(21), с. 8-14.
21. Гаврилюк В. І. Рентабельність як інтегральний показник ефективності підприємства. *Економіка. Фінанси. Право*, 2015, 2(3), с. 11-16.
22. Дудка О. І. Механізми формування прибутковості підприємств інноваційної діяльності. *Актуальні проблеми економіки*, 2014, №3, с. 240-247.
23. Заболотний С. В. Управління прибутковістю підприємства на основі стратегічних показників. *Економічний вісник НТУУ «КПІ»*, 2013, №10, с. 210-215.
24. Калюжний В. В. Максимізація прибутку підприємства в контексті стратегічного управління. *Економіка: реалії часу*, 2018, 1(33), с. 114-121.

25. Коваль І. В. Рентабельність як показник ефективності діяльності підприємства. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Економіка*, 2015, 3(174), с. 6-10.
26. Левченко М. В. Управління прибутком підприємства в умовах глобалізації. *Економіка та управління підприємствами машинобудівної галузі: проблеми теорії і практики*, 2016, №25, с. 47-56.
27. Малишев В. Л. Роль прибутку в забезпеченні ефективності діяльності підприємства. *Економіка: реалії часу*, 2017, 4(32), с. 130-136.
28. Остапчук С. М. Формування прибутку підприємства в умовах ринкової економіки. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Економіка*, 2015, 6(183), с. 33-38.
29. Пастернак Н. В. Методи аналізу рентабельності продукції на підприємствах. *Економічний аналіз*, 2014, 16(2), с. 114-118.
30. Романенко І. М. Проблеми управління прибутковістю на промислових підприємствах. *Економіка та управління на транспорті*, 2018, 1(13), с. 106-110.
31. Семенець В. О. Оцінка ефективності управління прибутком підприємства. *Бізнес Інформ*, 2016, №11, с. 15-21.
32. Ткаченко О. В. Управління прибутковістю підприємства на основі аналізу фінансових результатів. *Економічний простір*, 2014, 4(88), с. 84-92.
33. Черняк О. І. Формування прибутковості підприємств в умовах ринкової економіки. *Економіка і регіон*, 2013, 1(42), с. 87-91.
34. Лі Я., Симоненко В. Стратегічне управління як чинник підвищення прибутковості в енергетичному секторі. *Міжнародний журнал стратегічного управління*, 2017, 18(3), с. 201-220.
35. Карінцева О., Харченко М., Мазін Ю., Фалько К. Практичні засади підвищення ефективності логістичної діяльності сучасного підприємства. *Вісник Сумського державного університету. Економіка*. Суми: СумДУ, 2021, №3, с. 127-136.

36. Шевченко О. Аналіз впливу регулюючих механізмів на прибутковість ТЕЦ. *Енергетичні технології і ресурсозбереження*, 2020, 15(4), с. 89-104.
37. Jones M., Davis S. Impact of Technological Disruptions on Firm Profitability. *Journal of Technology Management*, 2022, 40(2), с. 45-60.
38. Тимченко В. Використання технологій Інтернету речей для оптимізації виробництва та збільшення прибутковості. *Журнал інноваційного менеджменту*, 2019, 11(2), с. 201-215.
39. Федорова Н. Роль інновацій у формуванні ефективності енергетичних підприємств. *Журнал енергетичного менеджменту*, 2019, 30(2), с. 87-104.
40. Чернишова А. Оцінка впливу енергозберігаючих технологій на ефективність ТЕЦ. *Журнал теплотехнічних виробництв*, 2016, 18(3), с. 56-70.
41. Мартиненко Г., Волкова С. Інтеграція відновлюваних джерел енергії в тепловиробництво та їх вплив на економічну прибутковість. *Журнал енергетичних інженерів*, 2018, 7(1), с. 56-72.
42. “ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА до Інвестиційної програми Підприємства А на 2020 рік зі змінами”.
43. Про особливості регулювання відносин на ринку природного газу та у сфері теплопостачання під час дії воєнного стану та подальшого відновлення їх функціонування: Закон України від 12.08.2022 №2479-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2479-20#Text> (дата звернення: 05.12.2023).
44. Деякі питання регулювання діяльності у сфері комунальних послуг у зв'язку із введенням в Україні воєнного стану: постанова КМУ від 29.04.2022 №502. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/502-2022-%D0%BF#Text> (дата звернення: 05.12.2023).
45. Про забезпечення єдиного підходу до формування тарифів на комунальні послуги: постанова КМУ від 01.06.2011 №869. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/869-2011-%D0%BF#Text> (дата звернення: 08.12.2023).

46. Про встановлення тарифу на послуги розподілу природного газу для АТ «***ГАЗ»: постанова НКРЕКП.

47. Про встановлення тарифів на виробництво теплової енергії Підприємства А: постанова НКРЕКП.

48. Про встановлення тарифів на централізоване водопостачання та централізоване водовідведення КОМУНАЛЬНОМУ ПІДПРИЄМСТВУ «ВОДОКАНАЛ»: постанова НКРЕКП.

ДОДАТКИ

ДОДАТОК А

Баланс Підприємства А за 2022 р.

Продовження додатка А

ДОДАТОК Б**Звіт про фінансові результати підприємства за 2022 р.**

Продовження додатка Б

ДОДАТОК В**Звіт про власний капітал підприємства за 2022 р.**

Продовження додатка В

ДОДАТОК Г

Порядок розрахунку тарифів на виробництво теплової енергії на планований період на 12 місяців Підприємства А

Для розрахунків (табл. Г.1) використовувались формули Г.1-Г.10:

Тариф на виробництво теплової енергії = загальна вартість теплової енергії/
загальний обсяг відпуску теплової енергії з колекторів власних джерел (Г.1)

Загальна вартість теплової енергії = повна собівартість виробництва теплової
енергії + розрахунковий прибуток виробництва теплової енергії (Г.2)

Повна собівартість теплової енергії = собівартість виробництва теплової енергії
на власних котельнях + вартість виробництва теплової енергії власними ТЕЦ +
вартість покупної теплової енергії (Г.3)

Розрахунковий прибуток = податок на прибуток + прибуток на розвиток
виробництва + інше використання прибутку у тарифах ТЕЦ + інше
використання прибутку (Г.4)

Вартість покупної теплоенергії = витрати на паливо + решта витрат (Г.5)

Вартість виробництва теплової енергії власних ТЕЦ = собівартість теплоенергії
власних ТЕЦ + розрахунковий прибуток (Г.6)

Собівартість теплоенергії власних ТЕЦ = витрати на паливо + інші витрати
(Г.7)

Вартість виробництва теплової енергії власних котельних = собівартість
теплоенергії власних котелень + розрахунковий прибуток (Г.8)

Собівартість виробництва теплоенергії котелень = виробнича собівартість +
адміністративні витрати (Г.9)

Виробнича собівартість = прямі матеріальні витрати + прямі витрати на оплату
праці + інші прямі витрати + загальновиробничі витрати (Г.10)

Продовження додатка Г

Таблиця Г.1 - Розрахунок тарифів на виробництво теплової енергії на планований період на 12 місяців (без ПДВ) (розраховано автором)

№ з/п	Показники	Одиниця виміру	Усього	Виробництво теплової енергії для потреб населення	Виробництво теплової енергії для потреб бюджетних установ	Виробництво теплової енергії для потреб інших споживачів	Виробництво теплової енергії для потреб релігійних організацій
1	2	3	4	5	6	7	8
1	Виробнича собівартість виробництва теплової енергії власними котельнями, у тому числі:	тис. грн	170 117,75	100 531,12	59 552,07	10 034,56	0
1.1	прямі матеріальні витрати, у тому числі:	тис. грн	141 732,76	80 003,00	52 828,18	8 901,58	0
1.1.1	паливо	тис. грн	139 139,34	78 127,44	52 213,84	8 798,06	0
1.1.2	електроенергія	тис. грн	1 831,37	1 324,45	433,82	73,1	0
1.1.3	вода для технологічних потреб та водовідведення	тис. грн	75,42	54,54	17,87	3,01	0
1.1.4	матеріали, запасні частини та інші матеріальні ресурси	тис. грн	686,63	496,57	162,65	27,41	0
1.2	прямі витрати на оплату праці	тис. грн	15 988,42	11 562,88	3 787,37	638,17	0

Продовження додатка Г

Продовження табл. Г.1

1	2	3	4	5	6	7	8
1.3	інші прямі витрати, у тому числі:	тис. грн	9 233,40	6 677,62	2 187,23	368,55	0
1.3.1	відрахування на соціальні заходи	тис. грн	3 517,45	2 543,83	833,22	140,4	0
1.3.2	амортизаційні відрахування	тис. грн	540,72	391,05	128,09	21,58	0
1.3.3	внески на регулювання	тис. грн	0	0	0	0	0
1.3.4	інші прямі витрати	тис. грн	5 175,23	3 742,74	1 225,92	206,57	0
1.4	загальновиробничі витрати, у тому числі:	тис. грн	3 163,17	2 287,62	749,29	126,26	0
1.4.1	витрати на оплату праці	тис. грн	1 926,40	1 393,18	456,33	76,89	0
1.4.2	відрахування на соціальні заходи	тис. грн	423,81	306,5	100,39	16,92	0
1.4.3	амортизаційні відрахування	тис. грн	14,87	10,76	3,52	0,59	0
1.4.4	інші витрати	тис. грн	798,09	577,18	189,05	31,86	0
2	Адміністративні витрати виробництва теплової енергії власними котельнями, у тому числі:	тис. грн	2 729,26	1 973,82	646,51	108,93	0

Продовження додатка Г

Продовження табл. Г.1

1	2	3	4	5	6	7	8
2.1	витрати на оплату праці	тис. грн	1 633,52	1 181,37	386,95	65,2	0
2.2	відрахування на соціальні заходи	тис. грн	359,37	259,9	85,13	14,34	0
2.3	амортизаційні відрахування	тис. грн	49,36	35,7	11,69	1,97	0
2.4	інші витрати	тис. грн	687,01	496,85	162,74	27,42	0
3	Інші операційні витрати виробництва теплової енергії власними котельнями	тис. грн	0	0	0	0	0
4	Собівартість виробництва теплової енергії власними котельнями	тис. грн	172 847,01	102 504,94	60 198,58	10 143,49	0
5	Розрахунковий прибуток виробництва теплової енергії власними котельнями, усього, у тому числі:	тис. грн	8 431,56	5 000,24	2 936,51	494,8	0
5.1	податок на прибуток	тис. грн	1 517,68	900,04	528,57	89,06	0
5.2	на розвиток виробництва (виробничі інвестиції)	тис. грн	0	0	0	0	0
5.3	інше використання прибутку	тис. грн	6 913,88	4 100,20	2 407,94	405,74	0
6	Вартість виробництва теплової енергії на власних котельнях	тис. грн	181 278,57	107 505,18	63 135,09	10 638,29	0

Продовження додатка Г

Продовження табл. Г.1

1	2	3	4	5	6	7	8
7	Обсяг відпуску теплової енергії з колекторів котелень (крім систем автономного опалення) без урахування обсягу теплової енергії на господарські потреби ліцензованої діяльності	Гкал	106 496,98	77 018,94	25 227,24	4 250,80	0
8	Вартість виробництва 1 Гкал теплової енергії на власних котельнях (рядок 6/рядок 7)	грн/Гкал	1 702,19	1 395,83	2 502,66	2 502,66	0
9	Собівартість теплової енергії власних ТЕЦ, ТЕС, АЕС, когенераційних установок та установок з використанням альтернативних джерел, у тому числі (прийняті НКРЕ КП)і:	тис. грн	681 227,22	502 995,51	91 234,48	86 373,14	624,09
9.1	витрати на паливо у собівартості теплової енергії власних ТЕЦ, ТЕС, АЕС, когенераційних установок	тис. грн	491 234,85	349 311,57	70 215,01	71 230,13	478,14
9.2	решта витрат	тис. грн	189 992,37	153 683,94	21 019,47	15 143,01	145,95
10	Розрахунковий прибуток у тарифах власних ТЕЦ, ТЕС, когенераційних установок та установок з використанням альт. джерел, у тому числі:	тис. грн	16 753,73	12 380,16	2 240,55	2 117,70	15,33
10.1	податок на прибуток	тис. грн	3 015,67	2 228,43	403,3	381,19	2,76
10.2	виробничі інвестиції	тис. грн	0	0	0	0	0

Продовження додатка Г

Продовження табл. Г.1

1	2	3	4	5	6	7	8
10.		тис.					
3	інше використання прибутку	грн	13 738,06	10 151,73	1 837,25	1 736,51	12,57
11	Вартість виробництва теплової енергії власними ТЕЦ, ТЕС, АЕС, когенераційними установками та установками з використанням альт. джерел	тис. грн	697 980,95	515 375,67	93 475,03	88 490,84	639,42
12	Обсяг відпуску теплової енергії з колекторів власних ТЕЦ, ТЕС, АЕС, когенераційних установок та установок з використанням альтернативних джерел енергії без урахування обсягу теплової енергії на господарські потреби ліцензованої діяльності	Гкал	515 538,38	417 016,57	57 035,69	41 090,09	396,03
13	Вартість виробництва 1 Гкал теплової енергії на власних ТЕЦ, ТЕС, АЕС, когенераційними установками та установками з використанням альт. джерел енергії (рядок 11 / рядок 12)	грн/Гкал	1 353,89	1 235,86	1 638,89	2 153,58	1 614,57
14	Вартість покупної теплової енергії (виробник котельня північного промвузла)	тис. грн	19 210,29	12 585,56	6 588,42	36,31	0
14.	витрати на паливо у витратах на	тис.					
1	покупну теплову енергію	грн	0	0	0	0	0
14.		тис.					
2	решта витрат	грн	19 210,29	12 585,56	6 588,42	36,31	0

Продовження додатка Г

Продовження табл. Г.1

1	2	3	4	5	6	7	8
15	Обсяг покупної теплової енергії без урахування обсягу теплової енергії на господарські потреби ліцензованої діяльності	Гкал	11 028,99	8 424,69	2 596,81	7,49	0
16	Вартість 1 Гкал теплової енергії, придбаної в інших суб'єктів господарювання (рядок 14/рядок 15)	грн/Гкал	1 741,80	1 493,89	2 537,12	4 847,80	0
17	Фінансові витрати	тис. грн	0	0	0	0	0
18	Повна собівартість виробництва теплової енергії	тис. грн	873 284,52	618 086,01	158 021,48	96 552,94	624,09
19	Витрати на покриття втрат	тис. грн	0	0	0	0	0
20	Коригування витрат	тис. грн	0	0	0	0	0
21	Розрахунковий прибуток виробництва теплової енергії, усього, у тому числі:	тис. грн	25 185,29	17 380,40	5 177,06	2 612,50	15,33
21.1	податок на прибуток	тис. грн	4 533,35	3 128,47	931,87	470,25	2,76
21.2	на розвиток виробництва (виробничі інвестиції)	тис. грн	0	0	0	0	0
21.3	інше використання прибутку (прибуток у тарифах ТЕЦ, ТЕС, когенераційних установках)	тис. грн	13 738,06	10 151,73	1 837,25	1 736,51	12,57

Продовження додатка Г

Продовження табл. Г.1

1	2	3	4	5	6	7	8
21.		тис.					
4	інше використання прибутку	грн	6 913,88	4 100,20	2 407,94	405,74	0
22	Загальна вартість виробництва теплової енергії	тис. грн	898 469,81	635 466,41	163 198,54	99 165,44	639,42
23	Загальний обсяг відпуску теплової енергії з колекторів власних джерел (крім систем автономного опалення) з урахуванням покупної теплової енергії та без урахування обсягу теплової енергії на господарські потреби ліцензованої діяльності (рядок 7 + рядок 12 + рядок 15)	Гкал	633 064,35	502 460,20	84 859,74	45 348,38	396,03
24	Тариф на виробництво теплової енергії (рядок 22 / рядок 23)	грн/Гкал	1 419,24	1 264,71	1 923,16	2 186,75	1 614,57

ДОДАТОК Г

Порядок розрахунку тарифів на транспортування теплової енергії на планований період на 12 місяців Підприємства А

Для розрахунків (табл. Г.1) використовувались формули Г.1-Г.9:

Тариф на транспортування = загальні витрати на транспортування / річний
обсяг транспортування теплової енергії власним споживачам (Г.1)

Загальні витрати на транспортування теплової енергії власним споживачам =
розрахунковий прибуток + повна собівартість (Г.2)

Розрахунковий прибуток = податок на прибуток + прибуток на розвиток
виробництва + інше використання прибутку (Г.3)

Повна собівартість транспортування теплової енергії власним споживачам =
витрати на теплову енергію для компенсації втрат власної теплової енергії +
усього розподілені витрати на утримання і експлуатацію основних засобів (Г.4)

Усього розподілені витрати на утримання і експлуатацію основних засобів =
виробнича собівартість+адміністративні витрати+інші операційні витрати (Г.5)

Адміністративні витрати = витрати на оплату праці + відрахування на соціальні
заходи + амортизаційні відрахування + інші витрати (Г.6)

Виробнича собівартість = прямі матеріальні витрати + прямі витрати на оплату
праці + інші прямі витрати + загальновиробничі витрати (Г.7)

Інші прямі витрати = відрахування на соціальні заходи + амортизаційні
відрахування + внески на регулювання + інші прямі витрати (Г.8)

Прямі матеріальні витрати = електроенергія + вода для технологічних потреб та
водовідведення + матеріали, запасні частини та інші матеріальні ресурси (Г.9)

Продовження додатка Г

Таблиця Г.1 - Розрахунок тарифів на транспортування теплової енергії на планований період на 12 місяців (без ПДВ) (розраховано автором)

№ з/п	Показники	Одиниця виміру	Усього	Транспортування теплової енергії для потреб населення	Транспортування теплової енергії для потреб бюджетних установ	Транспортування теплової енергії для потреб інших споживачів	Транспортування теплової енергії для потреб релігійних організацій
1	2	3	4	5	6	7	8
1	Виробнича собівартість, у тому числі:	тис. грн	146 997,00	114 449,42	21 304,68	11 146,46	96,44
1.1	Прямі матеріальні витрати, у тому числі:	тис. грн	45 530,03	35 448,93	6 598,79	3 452,44	29,87
1.1.1	електроенергія	тис. грн	36 091,39	28 100,16	5 230,82	2 736,73	23,68
1.1.2	вода для технологічних потреб та водовідведення	тис. грн	461,32	359,18	66,86	34,98	0,3
1.1.3	матеріали, запасні частини та інші матеріальні ресурси	тис. грн	8 977,32	6 989,59	1 301,11	680,73	5,89
1.2	Прямі витрати на оплату праці	тис. грн	37 247,01	28 999,91	5 398,31	2 824,36	24,43
1.3	Інші прямі витрати, у тому числі:	тис. грн	62 562,47	48 710,09	9 067,35	4 743,98	41,05
1.3.1	відрахування на соціальні заходи	тис. грн	8 194,35	6 379,98	1 187,63	621,36	5,38
1.3.2	амортизаційні відрахування	тис. грн	4 771,81	3 715,25	691,59	361,84	3,13
1.3.3	внески на регулювання	тис. грн	0	0	0	0	0
1.3.4	інші прямі витрати	тис. грн	49 596,31	38 614,86	7 188,13	3 760,78	32,54
1.4	Загальновиробничі витрати, у тому числі:	тис. грн	1 657,49	1 290,49	240,23	125,68	1,09
1.4.1	витрати на оплату праці	тис. грн	1 009,42	785,92	146,3	76,54	0,66
1.4.2	відрахування на соціальні заходи	тис. грн	222,08	172,9	32,19	16,84	0,15

Продовження додатка Г

Продовження табл. Г.1

1	2	3	4	5	6	7	8
1.4.3	амортизаційні відрахування	тис. грн	7,8	6,07	1,13	0,59	0,01
1.4.4	інші витрати	тис. грн	418,19	325,6	60,61	31,71	0,27
2	Адміністративні витрати, у тому числі:	тис. грн	1 451,60	1 130,19	210,38	110,07	0,96
2.1	витрати на оплату праці	тис. грн	868,81	676,44	125,92	65,88	0,57
2.2	відрахування на соціальні заходи	тис. грн	191,14	148,82	27,7	14,49	0,13
2.3	амортизаційні відрахування	тис. грн	26,25	20,44	3,8	1,99	0,02
2.4	інші витрати	тис. грн	365,4	284,49	52,96	27,71	0,24
3	Інші операційні витрати	тис. грн	0	0	0	0	0
4	Усього розподілені витрати на утримання, експлуатацію основних засобів	тис. грн	148 448,60	115 579,61	21 515,06	11 256,53	97,4
4.1	у тому числі на 1 Гкал	грн/Гкал	330,9	330,9	330,9	330,9	330,97
5	Витрати на теплову енергію для компенсації втрат власної теплової енергії ліцензіата в теплових мережах, усього, у тому числі:	тис. грн	256 823,42	193 724,16	38 157,12	24 777,88	164,26
5.1	витрати на теплову енергію для компенсації втрат власної теплової енергії у теплових мережах	тис. грн	256 823,42	193 724,16	38 157,12	24 777,88	164,26
5.2	витрати на теплову енергію для компенсації втрат власної теплової енергії в теплових мережах інших суб'єктів господарювання	тис. грн	0	0	0	0	0
6	Розподілені витрати на транспортування власної теплової енергії тепловими мережами інших суб'єктів господарювання, усього, у тому числі:	тис. грн	0	0	0	0	0
6.1	витрати на теплову енергію для компенсації втрат теплової енергії в теплових мережах інших суб'єктів господарювання при її транспортуванні	тис. грн	0		0	0	0

Продовження додатка Г

Продовження табл. Г.1

1	2	3	4	5	6	7	8
6.2	решта витрат на транспортування теплової енергії тепловими мережами інших суб'єктів господарювання при її транспортуванні	тис. грн	0	0	0	0	0
7	Фінансові витрати	тис. грн	0	0	0	0	0
8	Повна собівартість транспортування теплової енергії власним споживачам за вирахуванням рядка 16	тис. грн	405 272,02	309 303,77	59 672,18	36 034,41	261,66
9	Витрати на покриття втрат	тис. грн	0	0	0	0	0
10	Коригування витрат	тис. грн	0	0	0	0	0
11	Розрахунковий прибуток транспортування теплової енергії, усього, у тому числі:	тис. грн	36 987,55	28 797,89	5 360,71	2 804,68	24,27
11.1	податок на прибуток	тис. грн	6 657,76	5 183,62	964,93	504,84	4,37
11.2	на розвиток виробництва (виробничі інвестиції)	тис. грн	24 391,85	18 991,09	3 535,18	1 849,58	16
11.3	інше використання прибутку	тис. грн	5 937,94	4 623,18	860,6	450,26	3,9
12	Загальні витрати на транспортування теплової енергії власним споживачам	тис. грн	442 259,57	338 101,66	65 032,89	38 839,09	285,93
13	Тариф на транспортування теплової енергії власним споживачам, усього, у тому числі:	грн/Гкал	985,84	967,99	1 000,22	1 141,74	971,59
14	Річний обсяг транспортування теплової енергії власним споживачам	Гкал	448 614,03	349 283,44	65 018,85	34 017,45	294,29

ДОДАТОК Д

Порядок розрахунку тарифів на постачання теплової енергії на планований період на 12 місяців Підприємства А

Для розрахунків (табл. Д.1) використовувались формули Д.1-Д.8:

Тариф на постачання теплової енергії = вартість постачання/ річний обсяг
реалізації теплової енергії (Д.1)

Вартість постачання = розрахунковий прибуток + повна собівартість (Д.2)

Розрахунковий прибуток = податок на прибуток + прибуток на розвиток
виробництва + інше використання прибутку (Д.3)

Повна собівартість = виробнича собівартість + адміністративні витрати +
інші операційні витрати + фінансові витрати (Д.4)

Адміністративні витрати = витрати на оплату праці + відрахування на
соціальні заходи + амортизаційні відрахування + інші витрати (Д.5)

Виробнича собівартість = прямі матеріальні витрати + прямі витрати на
оплату праці + інші прямі витрати + загальновиробничі витрати (Д.6)

Загальновиробничі витрати = витрати на оплату праці + відрахування на
соціальні заходи + амортизаційні відрахування + інші витрати (Д.7)

Інші прямі витрати = відрахування на соціальні заходи + амортизаційні
відрахування + внески на регулювання + інші прямі витрати (Д.8)

Продовження додатка Д

Таблиця Д.1 - Розрахунок тарифів на постачання теплової енергії на планований період на 12 місяців (без ПДВ) (розраховано автором)

№ з/п	Показники	Одиниця виміру	всього планований період	Постачання теплової енергії для потреб населення	Постачання теплової енергії для потреб бюджетних установ	Постачання теплової енергії для потреб інших споживачів	Постачання теплової енергії для потреб релігійних організацій
1	2	3	4	5	6	7	8
1	Виробнича собівартість, у тому числі:	тис. грн	4 539,21	3 534,16	657,88	344,2	2,97
1.1	прямі матеріальні витрати	тис. грн	168,29	131,03	24,39	12,76	0,11
1.2	прямі витрати на оплату праці	тис. грн	3 329,35	2 592,18	482,53	252,46	2,18
1.3	інші прямі витрати, у тому числі:	тис. грн	966,22	752,28	140,04	73,27	0,63
1.3.1	відрахування на соціальні заходи	тис. грн	732,46	570,28	106,16	55,54	0,48
1.3.2	амортизаційні відрахування	тис. грн	15,25	11,87	2,21	1,16	0,01
1.3.3	внески на регулювання	тис. грн	0	0	0	0	0
1.3.4	інші прямі витрати	тис. грн	218,51	170,13	31,67	16,57	0,14
1.4	Загальновиробничі витрати, у тому числі:	тис. грн	75,35	58,67	10,92	5,71	0,05
1.4.1	витрати на оплату праці	тис. грн	45,89	35,73	6,65	3,48	0,03
1.4.2	відрахування на соціальні заходи	тис. грн	10,1	7,86	1,46	0,77	0,01
1.4.3	амортизаційні відрахування	тис. грн	0,36	0,28	0,05	0,03	0
1.4.4	інші витрати	тис. грн	19,01	14,8	2,76	1,44	0,01
2	Адміністративні витрати, у тому числі:	тис. грн	67,36	52,43	9,77	5,11	0,05
2.1	витрати на оплату праці	тис. грн	40,31	31,38	5,84	3,06	0,03
2.2	відрахування на соціальні заходи	тис. грн	8,87	6,9	1,29	0,67	0,01
2.3	амортизаційні відрахування	тис. грн	1,22	0,95	0,18	0,09	0
2.4	інші витрати	тис. грн	16,96	13,2	2,46	1,29	0,01
3	Інші операційні витрати	тис. грн	0	0	0	0	0
4	Фінансові витрати	тис. грн	0	0	0	0	0
5	Повна собівартість	тис. грн	4 606,57	3 586,59	667,65	349,31	3,02

Продовження додатка Д

Продовження табл. Д.1

1	2	3	4	5	6	7	8
6	Витрати на покриття втрат	тис. грн	0	0	0	0	0
7	Розрахунковий прибуток, усього, у тому числі:	тис. грн	6 440,40	6 390,65	32,57	17,04	0,15
7.1	податок на прибуток	тис. грн	1 159,27	1 150,32	5,86	3,07	0,03
7.2	на розвиток виробництва (виробничі інвестиції)	тис. грн	5 096,87	5 096,87	0	0	0
7.3	інше використання прибутку	тис. грн	184,26	143,46	26,71	13,97	0,12
8	Вартість постачання теплової енергії	тис. грн	11 046,97	9 977,24	700,22	366,35	3,17
9	Тариф на постачання теплової енергії	грн/Гкал	24,62	28,56	10,77	10,77	10,76
10	Річний обсяг реалізації теплової енергії споживачам	Гкал	448 614,03	349 283,44	65 018,85	34 017,45	294,29